

Ce circuit vous emmène dans le Bruxelles de la Révolution belge de 1830. De la place de la Monnaie à la porte de Schaerbeek, en passant par la place des Martyrs et celle du Congrès, découvrez les hauts lieux liés à la naissance de la Belgique. Mais aussi les événements majeurs et les personnalités qui ont permis à la révolte contre les Pays-Bas de Guillaume Ier de mener à l'indépendance : représentation de *La Muette de Portici*, Journées de Septembre, Congrès national, Gouvernement provisoire...

Deze wandeling neemt u mee op stap door het Brussel van de Belgische revolutie van 1830. Vanaf het Muntplein tot de Schaerbeeksepoort, via het Martelaarsplein en het Congresplein, komt u op plaatsen die een rol gespeeld hebben bij het ontstaan van België. Eveneens zal u kennis maken met belangrijke gebeurtenissen en personen die bijdroegen aan de opstand tegen de Nederlanden van Willem I, die leidde tot de onafhankelijkheid: de voorstelling van *De Stomme van Portici*, de Septemberdagen, het Nationaal Congres, het Voorlopig Bewind, enz.

RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

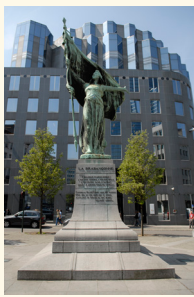

www.patrimoine.brussels / www.erfgoed.brussels
E.R./V.U. : Thierry WAUTERS, BUP/DMS - BSE/DML
rue du Progrès, 80 - 1035 Bruxelles
Vooruitgangstraat, 80 - 1035 Brussel
Design by DMS/DML - Ed. 2/2017

Légende - Legende

- 1 Théâtre royal de la Monnaie
Koninklijke Muntchouwburg
- 2 Statue de Frédéric de Merode
Standbeeld van Frédéric de Merode
- 3 Monument national
Martelarenmonument
- 4 Monument à Jenneval
Monument voor Jenneval
- 5 Centre belge de la Bande Dessinée
Belgisch Stripcentrum
- 6 Ancienne Cité administrative de l'État
Voormalig Rijksadministratief Centrum
- 7 Colonne du Congrès
Congreskolom
- 8 Statue du Général Brialmont
Standbeeld van Generaal Brialmont
- 9 Ambassade de France
Franse ambassade
- 10 La Brabançonne
De Brabançonne
- 11 Statue de Charles Rogier
Standbeeld van Charles Rogier
- 12 Statue de Vésale
Standbeeld van Vesalius
- 13 Centre culturel de la Communauté française
Cultureel Centrum van de Franse Gemeenschap

Ch. Samuel, 1930

Bruxelles chemins de ronde
Brussel de weergangen

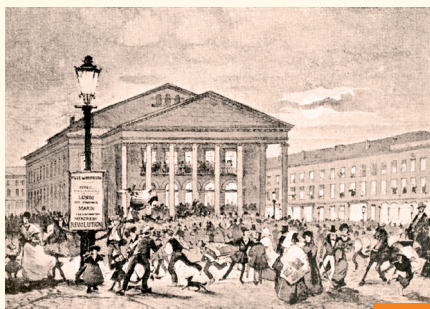
Wandeling van de Belgische Revolutie
Circuit de la Révolution belge

PATRIA

Place de la Monnaie

A Le 25 août 1830, la représentation à la Monnaie de *La Muette de Portici* – opéra d'Auber exaltant le sentiment patriotique – lance l'insurrection contre les Hollandais. Partie de la place de la Monnaie, l'émeute s'étend rapidement à tout le centre-ville. Les maisons des personnes liées au pouvoir sont incendiées et mises à sac ; c'est le cas de celles du procureur général, du chef de la police ou encore du ministre de la Justice. De style néoclassique, le Théâtre royal de la Monnaie est élevé en 1817-1819 sur les plans de l'architecte L.-E.-A. Damesne en remplacement du Grand Opéra de J.-P. Bombarda (1700). Ayant fait l'objet de plusieurs phases de transformations au XIXe siècle, il est agrandi et modernisé dans les années 1980.

Le début du soulèvement
Het begin van de opstand

Début XIXe siècle
Begin 20e eeuw

Muntplein

Op 25 augustus 1830 lokt een vertoning in de Muntchouwburg van de romantisch nationalistische opera *De Stomme van Portici* van D. Auber een opstand uit tegen het beleid van Willem I van Oranje. Vanaf het Muntplein breiden de rellen zich al gauw uit doorheen de ganse binnenstad. Woningen van politiek vooraanstaande figuren worden geplunderd en in brand gestoken. Dit is onder ander het geval met de huizen van de procureur-generaal, de politiechef en de minister van justitie. De neoclassicistische Muntchouwburg wordt gebouwd tussen 1817 en 1819 naar de plannen van architect L.-E.-A. Damesne, ter vervanging van de *Grand Opéra* van J.-P. Bombarda (1700). Na diverse verbouwingen in de 19e eeuw, breidt men het bouwwerk in de jaren 1980 uit en wordt het eveneens gemoderniseerd.

Place des Martyrs

B Dénommée d'abord Saint-Michel, cette place néoclassique date des années 1770. Son nom actuel rend hommage aux victimes des Journées de Septembre ayant opposé les insurgés aux troupes hollandaises du 23 au 26 septembre 1830. Plusieurs combattants sont enterrés sous le Monument national (L. Roelandts, 1838). Les sculptures de G. Geefs représentent les anges protecteurs : la Prière, le Combat, la Victoire et l'Inhumation. Le sommet est orné d'une statue de la Liberté avec le Lion Belgique à ses pieds. Au nord de la place s'élève un monument au poète Jenneval, l'auteur de la première version de *La Brabançonne* (E. Anciaux & A. Crick, 1897). Au sud, une statue du comte Frédéric de Merode, un des volontaires de 1830 (H. Van de Velde & P. Du Bois, 1898).

Statue de F. de Merode
Standbeeld van F. de Merode

Jenneval

Martelaarsplein

Dit neoclassicistische plein, dat oorspronkelijk Sint-Michielsplein heette, dateert uit de jaren 1770. De actuele naam eert de slachtoffers van de Septemberdagen, die weerstand hebben geboden tegen de Nederlandse troepen tussen 23 en 26 september 1830. Verschillende slachtoffers werden begraven onder het Martelarenmonument (L. Roelandts, 1838). De beeldhouwwerken van G. Geefs stellen de beschermengelen voor: het Gebed, het Gevecht, de Overwinning en de Teraarbestelling. Bovenop het monument staat een beeld van de Vrijheid met aan de voeten de Belgische leeuw. Aan de noordkant van het plein staat een gedenkteken voor de dichter Jenneval, de schrijver van de eerste versie van de *Brabançonne* (E. Anciaux & A. Crick, 1897). Aan de zuidkant bevindt zich een monument voor graaf F. de Mérode, één van de vrijwilligers die sneuvelde in 1830 (H. Van de Velde & P. Du Bois, 1898).

Théâtre royal de la Monnaie
Koninklijke Muntchouwburg

Monument national
Martelarenmonument

H. Coene, 1831

7 FÉVRIER 1831

10 NOVEMBRE 1830

PLACE DES MARTYRS MARTELAARS PLEIN

RUE DE LA RÉVOLUTION
OMWENTELINGSTRAAT

RUE DU GOUVERNEMENT PROVISOIRE
VOORLOOPIG-BEWINDSTRAAT
CONGRES NATIONAL

LA BRABANÇONNE

PLACE DES BARRICADES BARRICADEN PLEIN

PLACE CHARLES ROGIER
KAREL ROGIER- PLEIN
21 JUILLET 1831
GOUVERNEMENT PROVISOIRE

PLACE DE LA LIBERTÉ
VRIJHEIDSPLEIN

Place du Congrès

C En 1859, la place des Panoramas est rebaptisée place du Congrès suite à l'installation de la colonne rendant hommage au Congrès national. Éluë en 1830, après la proclamation d'indépendance de la Belgique, cette assemblée de 200 membres vote la Constitution de 1831, elle appelle au trône Léopold de Saxe-Cobourg – le premier Roi des Belges – et reçoit son serment le 21 juillet 1831. Inspiré de la Colonne Trajane à Rome, le monument est élevé en 1850-1859 sur les plans de J. Poelaert. En 1857, des escaliers monumentaux et un marché couvert sont aménagés par J.-P. Cluysenaar pour relier la place au quartier des Bas-Fonds ; ils sont démolis à partir de 1955 pour faire place à la Cité administrative de l'État, actuellement en cours de réhabilitation.

Congresplein

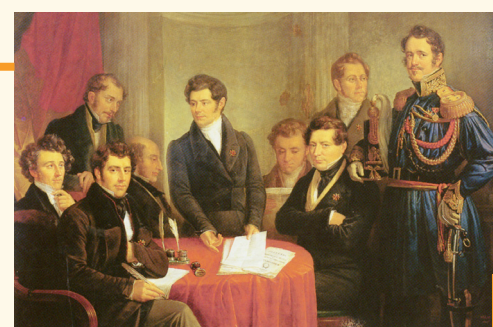
In 1859 wordt het Panoramaplein omgedoopt tot het Congresplein, naar aanleiding van de oprichting van een herdenkingszuil voor het Nationaal Congres, dat verkozen was in 1830 na het uitroepen van de Belgische onafhankelijkheid. Dit Nationaal Congres met 200 leden keurt in 1831 de Grondwet goed, zet Leopold van Saksen-Coburg – eerste Koning der Belgen – op de troon en ontvangt zijn eed op 21 juli 1831. De Congreskolom, geïnspireerd op de Trajanuszuil in Rome, is gebouwd tussen 1850 en 1859 naar de plannen van J. Poelaert. In 1857 ontwerpt J.-P. Cluysenaar twee monumentale trappen en een overdekte markt om het plein te verbinden met de Bas-Fonds. Ze worden in 1955 gesloopt om plaats te maken voor de bouw van het Rijksadministratief Centrum, dat op dit moment gerenoveerd wordt.

Début du xxe siècle
Begin 20e eeuw

Place de la Liberté

D Cette place rectangulaire est tracée par l'architecte A. Mennessier en 1874 dans le cadre de l'aménagement du quartier Notre-Dame aux Neiges. Les constructions symétriques qui l'encadrent sur trois côtés datent des années 1880. Une statue en bronze de Charles Rogier occupe le centre d'un parterre gazonné (G. De Groot, 1897). Révolutionnaire arrivé à la tête des volontaires liégeois lors des Journées de Septembre, Ch. Rogier fait partie du Gouvernement provisoire qui proclame l'indépendance de la Belgique le 4 octobre 1830 ; il mène ensuite une longue carrière politique. Les noms des rues qui donnent sur la place évoquent les libertés garanties par la Constitution de 1831 : l'Association, la Presse, les Cultes et l'Enseignement.

Le Gouvernement provisoire
Het Voorlopig Bewind (Ch. Picqué, 1831)

Vrijheidsplein

Dit rechthoekige plein wordt aangelegd tijdens de urbanisatie van de O.-L.-Vrouw-ter-Sneeuwwijk, naar een ontwerp van architect A. Messenier uit 1874. De symmetrische architecturale ensembles die het plein langs drie zijden flankeren dateren uit de jaren 1880. Centraal op het graspleintje staat een bronzen standbeeld van Charles Rogier (G. De Groot, 1897). Als revolutionair leidt hij de Luikse vrijwilligers tijdens de Septemberdagen, waarna hij lid wordt van het Voorlopig Bewind dat de Belgische onafhankelijkheid uitroept op 4 oktober 1830. Nadien doorloopt hij nog een lange politieke carrière. De namen van de straten die uitgeven op dit plein, herinneren aan de vrijheden die gewaarborgd werden door de Grondwet van 1831: Verenigingsstraat, Drukpersstraat, Eredienststraat en Onderrichtstraat.

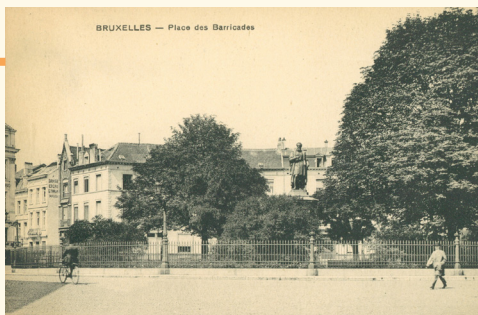

Vers 1900 - Omstreeks 1900

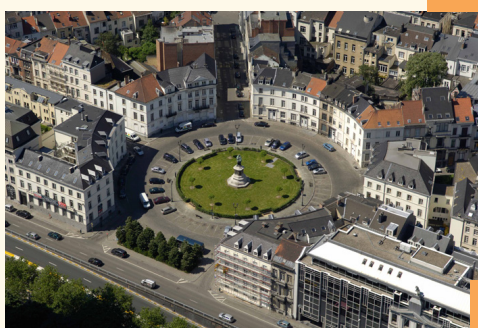
Gouvernement provisoire
Voorlopig Bewind

Place des Barricades

E La place d'Orange est ainsi rebaptisée en 1831 en souvenir des barricades érigées par les insurgés pendant les Journées de Septembre. Créé après le démantèlement des fortifications au début du XIXe siècle, cet ensemble néoclassique fait partie du plan de J.-B. Vifquain pour l'aménagement d'une ceinture de boulevards sur le parcours des anciens remparts. Le centre est animé par une statue d'André Vésale (G. Geefs, 1846). Donnant sur la place au sud, la rue de la Révolution formait initialement un coude vers la rue de la Sablonnière. Depuis les années 1820, le tronçon nord, entre les nos 18 et 20, se termine en cul-de-sac ; dénommé autrefois « chemin du rempart de Schaerbeek », il était parallèle à la deuxième enceinte urbaine du XIVe siècle.

Vers 1900
Omstreeks 1900

Wim Robberechts © SPRB-GOB

Aujourd'hui
Vandaag

Barricadenplein

In 1831 wordt het Oranjeplein omgedoopt tot Barricadenplein, ter herinnering aan de barricaden die hier opgetrokken waren door de revolutionairen tijdens de Septemberdagen. Het neoclassicistische plein wordt aangelegd in het begin van de 19e eeuw na de ontmanteling van de stadsversterkingen. Het plein maakt deel uit van het plan van J.-B. Vifquain voor de aanleg van de ringlanen op het tracé van de voormalige omwalling. Centraal op het plein prijkt een beeld van Andreas Vesalius (G. Geefs, 1846). De Omwentelingsstraat, die in het zuiden aansluit op het plein, was vroeger verbonden met de Zavelput via de zogenaamde Schaerbeeksevestweg. Sinds de jaren 1820 herinnert enkel een doodlopende gang tussen de nummers 18 en 20 van de Omwentelingsstraat aan deze gewezen passage, die ooit parallel aan de 14e-eeuwse tweede stadsomwalling liep.

Combattant de 1830
Strijder van 1830

Porte de Schaerbeek

Des combats soutenus ont lieu à hauteur de la porte de Schaerbeek durant les Journées de Septembre. Ayant réussi à forcer le passage par la rue Royale, les troupes hollandaises gagnent le parc de Bruxelles où elles sont finalement stoppées et battent en retraite dans la nuit du 26 au 27 septembre. En contrebas de la porte de Schaerbeek, le Jardin Botanique est inauguré en 1829. Restauré dans les années 1980, il abrite le Centre culturel de la Communauté française de Belgique. L'orangerie se compose d'une rotonde encadrée par deux pavillons. La partie basse du jardin a été amputée suite aux travaux de la Jonction Nord-Midi et au percement d'une voie express. Classé depuis 1964, le site a été réaménagé par l'architecte de jardins R. Pechère.

Pendant les combats
Tijdens de gevechten

Après les combats
Na de gevechten

Schaerbeeksepoort

Tijdens de Septemberdagen vinden er ter hoogte van de Schaerbeeksepoort zware gevechten plaats. Nadat ze een succesvolle doorbraak creëren via de Koningsstraat, bereiken de Nederlandse troepen het Warandepark, waar ze uiteindelijk een halt toegeroepen worden in de nacht van 26 op 27 september en genoodzaakt zijn zich terug te trekken. Voor de Schaerbeeksepoort huldigt men in 1829 de Kruidtuin in. Na restauratiewerken in de jaren 1980 gaat het Centre Culturel de la Communauté française de Belgique er zich huisvesten. De orangerie bestaat uit een rotonde geflankeerd door twee paviljoenen. Het laag gelegen deel van het park is vernietigd door de werken aan de Noord-Zuidverbinding en de aanleg van een expresweg. Het park, dat sinds 1964 geklasseerd is, werd heraangelegd door tuinarchitect R. Pechère.

Jardin Botanique
Kruidtuin

Colonne du Congrès
Congreskolom

E

Rue de la Révolution
Omwentelingsstraat